

ELS AVENÇOS DE LA TESIS DURANT LA REPUBLICA 1931-1939

El maig de 1931 Francesc Carreras i Candi defensa la teoria de Ulloa en un article a la premsa i Ricard Carreras i Valls publica el llibre *Los catalanes Juan Cabot y Cristóbal Colon*.

Enric Mitjana de las Doblas publica en el butlletí del CEC de novembre de 1931 l'article *La casa dels Colom a Barcelona*. I en el noticiari de desembre reproduïen una carta de Luis Ulloa a Enric Mitjana en que exposa l'impacta que li ha produït l'article i l'anima a seguir amb els seus estudis rigorosos i a investigar les famílies relacionades amb els Colom barcelonins també aprofita per fer crítica d'altres estudiosos que han publicat treballs abrindats i sense fonament històric a favor de la catalanitat de Colom que el desprestigiaven així com dels tendenciosos contraris a les seves tesis (26).

L'octubre de 1931 *La Publicitat* publica la lletra oberta que Ricard Carreras i Valls envia a Benito Mussolini en la que criticava la defensa aferrissada que aquest havia fet del origen genovès de Colom a partir de la publicació d'una obra monumental en defensa d'aquest teoria i per rebatre la catalana que anava prenent forma i força. Carreras critica les formes del dictador italià que havia titllat de *fantasia imbecil* la tesis catalana i li diu que ha Gènova poden reivindicar la pàtria d'un Colombo cardador de llana però que no poden identificar-lo amb el noble navegant que arribar al nou món i acaba dient: "*I el temps senyor Mussolini, ressuscitarà la veritat del noble català i gran navegant Cristòfor Colom, embolcallada en un vel teixit de mentides i que certament havem començat ja a alçar*".

El 24 de novembre de 1931 el diari *La Humanitat* publica una nota, també, de Ricard Carreras i Valls que defensa l'origen noble i barceloní de Colom emparentat amb els mallorquins Vallsecha però nat al poble de Verdú on residí fins als 14 anys havent estudiat al proper poble de Pavia i per tant no havia nascut a Riba-Roja com havia defensat amb anterioritat. En la mateixa nota informen que aquell vespre donaria una conferència sobre *Colom Català, noves investigacions* a la seu del Club Excursionista de Gràcia, l'acte fou molt concorregut com ens informe el butlletí del Club (27).

En el suplement del butlletí del CEC de gener de 1932, en un monogràfic sobre Montserrat, Enric Mitjana de las Doblas parla del *Montserrat del segle XV* i fa referència al monjo Bernat Boil i també de la catalanitat de Colom citant l'historiador montserratí Pere Serra i Postius (1671-1748) que qualificà l'almirall de família originaria de Catalunya i molt devot de la Verge de Montserrat.

El 4 de març Ricard Carreras i Valls dóna la conferència al CEC *Importància que té per a Catalunya la veritat de la descoberta d'Amèrica,- La genealogia de Colom* i se'n publica una ressenya en el suplement del butlletí d'abril (28) i el mateix mes afirma a la revista *Barcelona Atracció* que té proves de la catalanitat de Colom.

Luis Ulloa publica l'abril de 1932 en el butlletí del CEC l'article *Entorn de la pàtria i genealogia del descobridor d'Amèrica* on davant la publicació d'un nou estudi que defensa la tesis genovesa, Ulloa es disposa a desmuntar-la: "*Em proposo, en successius articles, d'emprendre un estudi crític del llibre amb el qual els historiadors genovesos volen de nou defensar la tesi que converteix en compatriota llur el descobridor d'Amèrica*". El 25 de novembre Ricard

Carreras i Valls exposa en la sala d'actes del CEC: *Descoberta d'un autògraf català de Colom* troballa que havia fet en el seu buidatge de l'Arxiu Notarial en relació a un estudi sobre la història de Catalunya i la seva relació amb la d'Amèrica. El suplement del butlletí de desembre en reproduïx la ressenya (29).

El gener de 1936 la Unió Excursionista de Catalunya de Sants fa donació entre altres llibres de l'obra *Cristòfol Colom fou català* de Lluís Ulloa a la biblioteca, de la seva entitat germana, la Unió Excursionista de Catalunya de Barcelona i el juliol de 1937 en el butlletí *Mai Enrera* del Gràcia un jove Alexandre Marcet escrivia el seu primer article que no era altre que una breu semblança biogràfica de Lluís Ulloa en el primer aniversari de la seva mort (30).

Des de 1927 en què es formula la tesis d'Ulloa a Catalunya fins a finals dels anys trenta, estudis, treballs, troballes de documents, conferències, articles i llibres feren guanyar terreny a la hipòtesis de la catalanitat de Colom.

ELS ESTUDIS SOBRE LA TESIS NO S'ATUREN MALGRAT LA DICTADURA FRANQUISTA

Després de la guerra civil en plena dictadura franquista la teoria queda aletargada, però això no vol dir que els estudiosos hi haguessin renunciat sinó que seguien indagant en arxius i biblioteques a la recerca d'indícis o del document màgic que els permetés documentar-la definitivament.

A mitjans dels anys 50 el col·laborador de Ulloa i advocat Enric Mitjana de las Doblas feu amistat a través de la afició per l'estudi de la heràldica i la genealogia amb Josep Maria Benet i Caparà fundador de la UEC i dinamitzador d'activitats dintre de l'escoltisme i de l'excursionisme i interessat també per l'estudi de la nacionalitat de Colom. Els lligams entre els dos es reforçaren amb el temps i Mitjana li confia el seu arxiu. D'aquesta manera després de la seva mort el 1962 no desaparegueren les seves investigacions sinó que Josep Maria Benet i el seu fill Reinald les difongueren i ampliaren servin de base a les noves recerques que aconseguiren importants progressos (31).

En Pere Català i Roca seguint les passes de Lluís Ulloa, del qual també era un gran coneixedor de la seva biografia i bibliografia, i els treballs dels seus immediats seguidors, com Enric Mitjana de las Doblas, obrí camí amb els seus estudis durant més de cinquanta anys a futures investigacions sobre l'almirall al desvetllar incògnites al voltant del personatge i aportant noves dades sempre amb un estricte rigor científic i quant no podia demostrar amb documentació una teoria ho exposava amb interrogants, introduint el dubte en la ment del lector i l'interès per desvetllar la veritat dels fets, però mai va afirmar res que no es pogués demostrar amb dades. Els seus treballs apunten a una possible confirmació de la hipòtesi, però manquen encara les proves definitives que aclareixin de forma clara i rotunda la catalanitat del descobridor.

El 1951 va presentà dues comunicacions al Congrés Colombí de Gènova: *Sobre los italianismos observados en la carta de Colón a Santàngel.*, en que suggeria la existència d'un substrat de llengua catalana al castellà escrit per Colom i *Los monjes que acompañaron a Colón en el tercer viaje* i amb col·laboració amb l'estudiós bibliòfil i soci del CEC des de 1929 Jaume Colomer i

Monset *Los escritos de Cristóbal Colón y consideraciones sobre sus firmas* per això se'l considera un dels fundadors del Cívico Istituto Colombiano (32).

Del juny a desembre de 1951 publicà una sèrie d'articles a la revista *Tramontane* de Perpinyà sobre qüestions colombines que afecten a Catalunya: *Quelcom sobre la teoria d'Ulloa*, *La vinguda de Colom a Barcelona*, *L'exclusió de Catalunya del profit americà* i *Els primers missioners d'Amèrica foren catalans?*.

El 1952 presentà conjuntament amb Jaume Colomer *Iconografía de los Reyes Católicos y del descubrimiento de America a través de la filatelia* en el cinquè Congrés de la Corona d'Aragó celebrat a Saragossà.

El novembre de 1974, novament amb col·laboració amb Jaume Colomer, aporten al Congrés Internacional d'Estudis Americanistes celebrat a Gènova - Rapallo: *Siluetta de Pedro Margarite por el Padre Las Casas* i l'octubre de 1978 també amb Colomer esposen al II Congrés Internacional d'Estudis Americanistes celebrat a Gènova – Arona: *La Barcelona que Pedro Mártir de Anglería conoció en 1493*.

APORTACIONS I AVENÇOS DE LA TESIS EN DEMOCRACIA 1978-2009

Pere Català el 1978 publica en la col·lecció *Episodis de la Història de la editorial Dalmau Els quatre germans Colom, el 1462* establin els fets biogràfics dels quatre germans contemporanis de Cristòfol Colom: Bertran, Guillem, Francesc i Joan Lluís. I *A l'entorn de Cristòfor Colom*.

El 1988 Dalmau li publicava el llibre *Els primers missioners d'Amèrica foren catalans?*. I fou cofundador i membre de la junta del Centre d'Estudis Colombins entitat que aplega tots els que estan interessats en aquesta temàtica i que forma part d'Òmnium Cultural de Barcelona. En el *Butlletí del Centre d'Estudis Colombins*, trobem un grapat de treballs seus: *L'Almirall corsari, Columbus, Columbum, Colonom, Colom* (núm. 1, 1991), *L'omissió habitual de la partícula de al nom Xristoval de Colomo* (núm. 4, 1991), *Els documents expedits per Ferran el Catòlic des de Sant Jeroni de la Murtra, el 1493* (núm. 5-6, 1992), *El segon viatge colombí també va pagar-lo «Aragó»?* (núm. 5-6, 1992), *Lluís Ulloa i Cisneros, esbós biogràfic* (núm. 7-8, 1992), *Per què els Reis Catòlics eren a Barcelona? Encaix històric* (núm. 9, 1993), *Sobre el port de Palos (resposta indirecta a la qüestió de Pals)*, *Dos testimonis més de l'arribada a Barcelona* (núm. 10, 1993), *Colom com a pretext* (Conferència a la tertúlia del Centre d'Estudis Colombins del 27 d'octubre de 1994), *Els consellers de Barcelona en el període 1491-1493* (núm.12-13, 1994), *Una estada de Colom a Catalunya (abril - maig 1493)*, *Dues noves notícies sobre Pere (Bertran) i Margarit* (núm. 18, 1996), *Un heretge de cognom Colom* (núm. 20, 1997), *El fogatge de 1497* (núm. 21, 1998), *Palos, vila dels Pinzón penada* (núm. 23, 1999), *Veritablement Fernando Colón no sabia on havia nascut el seu pare?* (núm. 25, 2000), *Disposicions reials per al segon viatge* (núm.12-13, 1994.) i *Moment històric de Catalunya: el Rosselló i la Cerdanya* (núm. 21, 1998) signats amb el pseudònim Dalmau Valls.

És autor, a més, de dos *Quaderns d'Estudis Colombins: Un frau històric: la relació del segon viatge atribuïda a M. de Cuneo* i *Pinzonada contra Colom*.

Detall del monument a Colom de Barcelona. Foto: Pere Català i Roca, primera meitat del segle XX. Col·lecció PIC. Arxiu Jaume Ramon i Morros

El 1991 publicava novament als Episodis de la Història de Dalmau *Un corsari anomenat Colom*. I el juny de 1992 Jaume Ramon i Morros n'escrivia una ressenya a *Vèrtex* i deia: "*Pere Català i Roca, que de molt jove està endinsat en l'estudi de la catalanitat del Descobridor, ens ofereix un nou episodi de la història per afegir als treballs anteriors publicats en la mateixa col·lecció (...) L'autor amb una extensa documentació bibliogràfica, exposa i ens fa seguir el fil de les seves investigacions a través dels personatges fins a aconseguir engolir-nos dintre de l'enjòlit engrescador de la personalitat catalana de Cristòfol Colom, quan se sap que ja parlava castellà abans d'anar a Castella i de les catalanades manifestes en molts dels seus escrits. Malgrat la incertesa, el convenciment va arrelant. En Pere Català n'és l'artífex*". En la nadala de la fundació Jaume I de l'any 1991 dedicada a *L'època de Colom* li publiquen l'article *Els llinatges de Colom* (33).

En la revista *Muntanya* del CEC corresponent a octubre de 1992 en Josep Nuet i Badia ens comunica que publiquen: "*uns articles sobre la vida americana del segle XVI fets pels estudiosos que van participar en el cicle de conferències organitzat pel Centre per a commemorar el cinquè centenari del descobriment d'Amèrica per Cristòfor Colom. Amb aquesta modesta aportació, el Centre no fa més que continuar una tradició que ve d'antic*" i recorda tots els treballs apareguts en el butlletí des del 1927 sobre la catalanitat de Colom. Les conferències que publiquen són les de l'historiador i professor de la Universitat de Barcelona, Miquel Izard *Lluitar contra l'oblit. Sobre les societats d'esclaus fugitius a Amèrica*. Izard és un estudiós molt crític amb les celebracions sobre el anomenat descobriment ja que això va representar la desgràcia per els nadius que varen perdre cultura, salut i llibertat a mans del colonitzadors. El segon article reproduït es el de la antropòloga i també professora de la

Universitat de Barcelona Dolores Juliano titulat: *Un déu a imatge i semblança nostra: el mite del bon colonitzador*. Aquell mateix mes en el programa d'activitat publicat a *Excursionisme* informaven de la conferència que donaria Jaume de Ramon i Vidal el 19 d'octubre sobre *Els homes de les terres de ponent a l'Amèrica* organitzada per l'Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la UEC de Barcelona i emmarcada en la celebració del cinquè centenari i dins del curs d'història *Coneixem Catalunya encara més*. La conferència es complementar el diumenge 25 amb una visita a la ciutat de Lleida (34).

El maig de 1993 el Dr. Josep Me Ainaud de Lasarte va presentar al Palau de la Generalitat el llibre *Colom i el Món Català* una obra col·lectiva del Centre d'Estudis Colombins amb trenta-cinc treballs de rigor científic i de diversos camps d'estudi coordinats per Pere Català i Roca i que vinculaven el navegant amb el nostre espai geogràfic-cultural. El llibre editat per Dalmau va comptar amb el patrocini de la Comissió Amèrica i Catalunya, 1992, de la Generalitat de Catalunya. El podem considerar com un compendi de totes les investigacions i aportacions d'en Pere sobre la qüestió de la nacionalitat de l'Almirall.

El 1999 Pere Català publica en *Acta Històrica et Archeologica Medievalia* dedicada al doctor Manuel Riu i Riu el treball *Contribució a l'estudi dels Bertran (s. XIV), família senyorial de Gelida* (35). El novembre de 2002 presentà la comunicació *Conceptos logísticos en el Diario de a Bordo de Cristóbal Colón* al II Congreso de Castellología a Alcalà de la Selva (Terol). I el 2003 el llibre *Ferran el Catòlic, vidu i "catalanote"*.

Avui encara que sembli estrany la relació entre la historiografia sobre la catalanitat de Colom i l'excursionisme es manté. N'és exemple que en el número 46 del butlletí del Centre d'Estudis Colombins filial de Òmnium Cultural corresponent a febrer de 2009 feliciten al Centre Excursionista de Catalunya per el tractament que feren de la figura de Bernat Boil en l'article de Ernest Zaragoza *Les ermites de Montserrat* publicat en el número 879 de la revista *Muntanya* i diuen: "Acostumats a llegir un disbarat darrera l'altre en articles i en llibres que tracten el tema de Colom, dona molt de gust poder llegir un article acurat i rodó" (36).

NOTES

- 1.- Olivé i Guilera, Francesc *El museu del Centre* <http://docs.cec.cat/pubic/elmuseudelcentre.pdf>.
- 2.- Fou el primer president del Centre després de la reunificació de les dues entitats deganes l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques i l'Associació d'Excursions Catalana en el període 1891-1892. I el 1907 en crear l'Enric Prat de la Riba l'Institut d'Estudis Catalans en fou el primer president.
- 3.- Butlletí del CEC, any II, juliol - setembre 1892, número 6 pàgines 40 i 41.
- 4.- *La Veu del Montserrat* números 44, 45, 46 i 47 de 1892.
- 5.- Butlletí del CEC número 47 desembre de 1898 pàgines 285-297 fa referència a Colom a la pàgina 293.
- 6.- *Butlletí del CEC*, febrer de 1927 número 381 pàgina 72.
- 7.- Lima 1869 – Barcelona 1936. Per conèixer més: Català i Roca, Pere "Luis Ulloa i Cisneros: esbós de biografia" *Butlletí del Centre d'Estudis Colombins* número 7-8. Barcelona 1992 pàgines 11-16.
- 8.- Per això en la Colección Bolívar Ulloa del Archivo Central del Ministerio de Relaciones Exteriores del Perú està guardat amb la referència nº 9 caja CBU.1 nº File 2.2 Sig. Top 4.F.10.1 dos fulls mecanografiats del Centre Excursionista de

Catalunya en relació a un avis notarial en llatí de Joan Fogassot procedent de les actes del Consolat de Mar i del Consell de Mercaders de Barcelona en que es donava avis d'un corsari anomenat Colom que comandava set naus i datat a Barcelona el 3 d'octubre de 1473. El 1926 Luis Ulloa havia exposat la seva teoria a la Societat d'Americanistes de París. La conferència del dia 28 al CEC apareixia anunciada a *La Vanguardia* el 27 de maig de 1927 pàgina 7 i en el mateix diari del dia 29 se'n publicà la crònica. La conferència del CEC apareix citada en l'apartat "Noves" del butlletí de juny de 1927, número 385 pàgina 237.

- 9.- Ferran Valls i Taberner havia fet aquest pròleg per el llibre *Colom fou català* però en una carta de Luis Ulloa a Ferran Valls li diu que el llibre ja estava al impressor i que el pròleg es publicarà en la seva segona edició. Albardaner i Llorens, Francesc "cartes Inèdites de Luis i Bolivar Ulloa". *Butlletí del Centre d'Estudis Colombins*. Any XVI, número 46 febrer del 2009 pàgines 10 a 19.
- 10.- Ulloa, Lluís *Cristòfol Colom fou català*. Llibreria Catalonia. Barcelona 1927, pàgina 22.
- 11.- Soldevila, F. *Història de Catalunya*. Ed. Selecta, 3ª edició Barcelona 1977 pàgines 334 i 335. I més resumit ho torna a exposar al seu *Resum d'història dels Països Catalans: "En general, el descobridor és considerat com a genovès, però no manquen historiadors que, amb vàlids arguments, sostenen que era català"* Soldevila, F. *Resum d'història dels Països Catalans*. Ed. Barcino, Barcelona 1987 pàgines 94 i 95.
- 12.- Coll i Alentorn, Miquel *Obres III. Textos i Estudis de Cultura Catalana. Història 2*. Ed Curial i Abadia de Montserrat. Barcelona 1992 pàgina 391.
- 13.- Era soci del Centre des de 1879. Armengol, Ferran "Francesc Maspons i Anglès, jurista i home d'acció" *Revista del Centre d'Estudis Jordi Pujol*. Desembre de 2009 pàgina 73. I també a AAVV *Centre Excursionista de Catalunya 120 anys d'història*. Ed. CEC Barcelona 1996 pàgina 90.
- 14.- 1862 -1937. Lletrat, acadèmic, historiador. Soci del CEC des de 1981, va ser de la directiva en varies ocasions. Hi donà moltes conferències i publicà nombrosos articles al butlletí. L'estudi surt citat a *La Vanguardia* del 15 de juny de 1927 pàgina 10 i trobem una nota pràcticament idèntica al *El Noticiero Universal* del dia 14. Butlletí del CEC, juliol de 1927, número 386 pàgines 241-264.
- 15.- Era soci des de 1922. Les conferències surten referenciades al apartat "Crònica" del butlletí del CEC el març i l'agost de 1927, número 382 i 387.
- 16.- Ferran Valls era soci del CEC des de 1912. Elies Serra presenta la conferència *Els viatges medievals dels catalans a l'Atlàntic* el 9 de febrer de 1927 referència al butlletí del CEC número 382 de març de 1927. Ricard Carreras i Valls Barcelona 1881 – 1937. Era soci del CEC des de 1898. Charles J. Merrill comenta que Ulloa no creia que fos un aliat útil ja que la barreja de fets i conjetures en els seus llibres feia que alguns dels seus lectors qüestionessin la tesi. En canvi va agrair les aportacions de Enric Mitjana de las Doblas. *Colom 500 anys enganyats*. Ed. Cossentània, Barcelona 2010, pàgina 98.
- 17.- "Gacetillas" *La Vanguardia* 15 de juliol de 1927 pàgina 7. Butlletí del CEC, agost de 1927 número 387 pàgines 297-309. Referència a l'apartat "Crònica" ibidem pàgina 314.
- 18.- *La Vanguardia*, 4 de gener de 1928 pàgina 12. Apareix una nota en l'apartat "Crònica" del Butlletí del CEC de febrer de 1928, número 393, pàgina 70.
- 19.- "Crònica" Butlletí del CEC de març de 1928, número 394, pàgina 106.
- 20.- *Excursionisme* número 6 del 22 de juny de 1928. "Crònica". Butlletí del CEC, juny de 1928, número 397, pàgina 235.
- 21.- Ressenya del llibre firmada per Gonçal de Reparaz fill al apartat "Bibliografia" del Butlletí del CEC de juliol de 1928, número 398, pàgines 279-286 i també a *La Vanguardia* del 5 d'octubre de 1928 pàgina 12.
- 22.- *La Vanguardia* 29 d'octubre de 1929 pàgines 14 i 15 | 1 de novembre pàgina 11 i 12. "Noves" Butlletí del CEC de novembre de 1929, número 414, pàgina 413. Carreras Valls, R. *El català Xpò Ferens Colom de Terra Rubra. Descobridor d'Amèrica*. Ed. Grup de socis de la Lliga Regionalista de Gràcia. Barcelona 1930 pàgina 11.
- 23.- *La Vanguardia* 30 de gener de 1930 pàgina 26. La nota de Carreras i Valls aparegué a *La Vanguardia* del 26 de març, pàgina 4.
- 24.- Anunciada a *La Vanguardia* 8 d'abril de 1930 pàgina 3 i ressenyada a l'apartat "Conferències" del suplement del Butlletí del CEC de maig de 1930. Número 420, pàgina 97. L'article es publica al butlletí del CEC, any XL, agost de 1930, número 423 pàgines 242-245 també s'havia publicat una ressenya del segon article a *la Vanguardia* el 8 de juny a la pàgina 29.

- 25.- *La Vanguardia* 16 de juliol de 1930, pàgina 7; 17 de juliol pàgina 7; 23 de juliol, pàgina 24 i 25 de juliol pàgina 7. "Noves, Pro-Ulloa" *Mai Enrera* butlletí del Club Excursionista de Gràcia número 69. Octubre de 1930 pàgina 151.
- 26.- Article de Carreras a *La Vanguardia* 14 de maig de 1931 pàgina 5. Article d'Enric Mitjana *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, any XLI, Barcelona novembre de 1931, número 438 pàgines 354 -359. Carta de Lluís Ulloa *Butlletí del CEC*, gener de 1932 pàgina 37.
- 27.- *La Publicitat*. Dimarts 27 d'octubre de 1931. La nota de *La Humanitat* es un retall de la notícia que Joan Cervera va trobar dins del volum de 1931 dels butlletins del Club Excursionista de Gràcia que havia estat propietat de Josep Buch i Perera i que aquest li havia regalat. Documentació Arxiu Joan Cervera i Bateriu. Apareix una nota al apartat "Cronica" del *Mai Enrera* butlletí del Club Excursionista de Gràcia número 83, desembre de 1931, pàgina 129.
- 28.- Mitjana de las Doblas, Enric "Montserrat en el segle XV" Suplement del butlletí del CEC número 440, vol XLII. Barcelona gener de 1932 pàgines 18 i 19. Conferència Ricard Carreres suplement del número 443 del butlletí del CEC, abril de 1932, en l'apartat "Noticiari del mes de març: Conferències" pàgines 54 – 57.
- 29.- Ulloa, Lluís. *Butlletí del CEC*, abril de 1932 número 443, pàgina 120-131 i juny de 1932 número 445 pàgines 185-195. La nota es de l'article *Entorn de la pàtria i genealogia del descobridor d'Amèrica* ob. Cit. pàgina 121. Ricard Carreras. Suplement del número 451 del butlletí del CEC, desembre de 1932. En l'apartat "Noticiari del mes de novembre: sessions i conferències". Pàgines 180-183.
- 30.- Apartat "Noticiaris" *Butlletí de la Unió Excursionista de Catalunya*, gener de 1936 pàgina 13. *Mai Enrera* *Butlletí del Club Excursionista de Gràcia*, juliol de 1937, número 140 pàgina 85. La documentació i la informació del article d'en Marcet provenen de l'arxiu de Joan Cervera i Bateriu. Alexandre Marcet soci del Club Excursionista de Gràcia des del 15 anys, en fou president entre 1961 i 1965. El 1941 funda el Grup Especial d'Escalada GEDE i posteriorment la secció de Muntanya. President del Comitè Català de Refugis de la Federació Catalana de Muntanyisme, director tècnic de la revista federativa *Vèrtex* i president de la FEEC. Distingit amb la medalla de plata de la FEM i el 1993 amb la de Forjador de la Història Esportiva de Catalunya. Se li dedicaren les XIII Jornades de Literatura Excursionista el 2006. Es autor de nombrosos articles i diversos llibres de temàtica muntanyenca.
- 31.- Benet que era també soci del CEC, havia estat president de la Unió Excursionista de Catalunya de Barcelona, secretari de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya i un dels primers caps del Minyons de Muntanya creats per Josep Maria Batista i Roca així com el comandant, durant la Guerra Civil, del Regiment Pirinenc número 1 de Catalunya, format principalment per excursionistes i que lluita valerosament al front d'Aragó i defensa la Generalitat durant els fets de maig de 1937. És considerada l'única unitat militar depenent de la Generalitat després de 1714. El seus components reberen el reconeixement de la primera institució amb la concessió a l'associació dels antics pirinencs de la Creu de Sant Jordi el 2001. Per saber-ne mes: de Ramon Vidal, Jaume *El regiment pirinenc número 1 de Catalunya*. Ed. Dalmau. Barcelona 2004. Enric Mitjana de las Doblas estava treballant en un llibre sobre la qüestió colombina que mai va enllestir, l'esborrany mecanografiat ha estat circulant entre els membres del Centre d'Estudis Colombins. Ens ho diu Charles J. Merrill a *Colom 500 anys enganyats*. Ed. Cossentània, Barcelona 2010, pàgina 98.
- 32.- Congrés Internacional de Estudis Colombins. Gènova, 1951, Volum II, pàgines. 283-290, 371-390 i 181-205.
- 33.- Apartat "Llibres". *Vèrtex*, número 142, juny de 1992 pàgina 261. L'article a la nadala ocupa les pàgines 94 a 107.
- 34.- *Muntanya*. Barcelona, octubre de 1992, número 783 pàgines 179-188. *Excursionisme*, Barcelona, octubre de 1992, número 204 pàgina 65 i 66.
- 35.- Números 20 i 21. Ed. Universitat de Barcelona, 1999-2000, volum 1, pàgines 381 -390.
- 36.- "Felicitem al CEC". Vida del Centre. *Butlletí del Centre d'Estudis Colombins*. Any XVI, número 46. Barcelona febrer de 2009 pàgina 4.

BIBLIOGRAFIA

AADD *Centre Excursionista de Catalunya 120 anys d'història*. Ed. CEC Barcelona 1996.

AADD *Unió Excursionista de Catalunya 75 anys de la història de l'excursionisme català*. Ed. UEC Barcelona 2007.

ALBADANER I LLORENS, Francesc "Cartes Inèdites de Luis i Bolivar Ulloa". *Butlletí del Centre d'Estudis Colombins*. Any XVI, número 46 febrer del 2009 pàgines 10 a 19

ALBADERNER, LLORENS, Francesc. "Ens convé als catalans, ara i aquí, que Cristòfor Colom sigui català?". *Quaderns de Vilaniu*, número 44, 2003 pàgines 9-12.

ALBESA i RIBA, Carles. *Excursionisme (1928-1931) un periòdic més enllà de l'excursionisme*. Ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona 2003. Biblioteca Serra d'Or.

ARAGAY, Ignasi. "El centenari d'un centenari". *Avui* dissabte 29 de maig de 1993.

ARENAS i SAMPERA, Joaquim "Pere Català i Roca: Saber Ser, Saber Estar" *Quaderns de Vilaniu*, número 44, 2003 pàgines 27- 32.

ARMENGOL, Ferran "Francesc Maspons i Anglès, jurista i home d'acció" *Revista del Centre d'Estudis Jordi Pujol*. Desembre de 2009.

Butlletí del Centre d'Estudis Colombins. Any XVI, número 46. Barcelona febrer de 2009.

Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya. Anys 1892, 1898, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931 i 1932

Butlletí de la Unió Excursionista de Catalunya, gener de 1936.

CARRERAS i VALLS, Ricard. *El català Xpo Ferens Colom de Terra Rubra. Descubridor d'Amèrica*. Ed. Grup de socis de la Lliga Regionalista de Gràcia. Barcelona 1930.

CATALÀ i ROCA, Pere. *Luis Ulloa y Cisneros. Esbós de biografia*. Centre d'Estudis Colombins. <http://www.cecolom.cat/infocaps.php?id=1489>

COLL i ALENTORN, Miquel. "La catalanitat del descobridor d'Amèrica", textos de divulgació històrica. *Obres III. Textos i Estudis de Cultura Catalana. Història 2*. Ed Curial i Abadia de Montserrat. Barcelona 1992 pàgina 390 i 391

Excursionisme, Barcelona, octubre de 1992, número 204.

FERRÁNDEZ, Jaume. *Diccionari de l'Excursionisme Català*. Ed. Enciclopèdia Catalana. Barcelona 2001.

La Humanitat 24 de novembre de 1931

Llista de senyors socis fins el 31 de març de 1934. Centre Excursionista de Catalunya, Barcelona 1934.

Mai Enrera butlletí del Club Excursionista de Gràcia número 69. Octubre de 1930, número 83. Desembre de 1931.

MAR CET, Alexandre. "Lluís Ulloa" *Mai Enrera*, Butlletí del Club Excursionista de Gràcia, juliol de 1937, número 140 pàgina 85.

MERRILL, CHARLES J. *Colom 500 anys enganyats*. Ed. Cossetània. Barcelona 2010.

Muntanya. Barcelona, octubre de 1992, número 783.

OLIVÉ i GUILERA, Francesc *El museu del Centre*. <http://docs.ccc.cat/pub/elmuseudelcentre.pdf>

La Publicitat 27 d'octubre de 1931.

SOLDEVILA, Ferran. *Història de Catalunya*. Ed. Selecta, 3ª edició Barcelona 1977.

SOLDEVILA, Ferran. *Resum d'història dels Països Catalans*. Ed. Barcino Barcelona 1987.

ULLOA, Lluís. *llibre Cristòfor Colom fou català. La veritable gènesi del descobridor*. Llibreria Catalònia Barcelona 1927

La Vanguardia. Anys 1927 a 1936

Vèrtex, número 142, Barcelona juny de 1992.